

TARKASTUSLAUTAKUNNAN
ARVIOINTIKERTOMUS
VUODELTA 2019

1 TARKASTUSLAUTAKUNNAN TOIMINTA

Sen lisäksi, mitä kuntalain 71 ja 75 §:ssä säädetään, lautakunnan tehtävänä on

- 1 seurata tilintarkastajien tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurata tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi,
- 2 huolehtia siitä, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa, sekä
- 3 tehtävä aloitteita ja esityksiä lautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen valvonnan tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

1.1. Tarkastuslautakunnan kokoonpano 2017-2020

Jäsen	Varajäsen
Sari Uoti, pj.	Elina Suonpää
Jukka Kemppainen, vpj.	Pirjo Lintusalo
Tiina Vihavainen	Hannu Aalto
Satu Lehtonen	Marita Järvinen 1.7.2017-12.11.2017 Pekka Erkkilä 13.11.2017-
Vesa Suvanto 1.7.2017-10.2.2019	Vesa-Matti Junnila
Vesa-Matti Junnila 11.2.2019-	Ville Linden

1.1. Arviointisuunnitelma ja toteutus

Tarkastuslautakunnan arviointi on perustunut kuntalain 121 §:n mukaisesti arviointisuunnitelmaan. Tarkastuslautakunnan tulee lain mukaan antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomus, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä.

Tilinpäätösvuotta 2019 tarkastuslautakunta arvioi 9 kokouksessa, joista 4 oli vuonna 2019 ja 5 vuonna 2020.

Tarkastuslautakunnan jäsenet perehtyivät kunnan palvelutuotantoon seuraamalla toimielinten toimintaa esityslistoista ja pöytäkirjoista sekä kuulemalla viranhaltijoita. Kaikki palvelualueiden johtajat kävivät esittelemässä oman palvelualueensa. Arvioinnissa hyödynnettiin myös tilintarkastajan raportointia.

Tilintarkastajana tilikaudella 2019 toimi KPMG Oy Ab, päävastuullisena tilintarkastajana Noora Valkama ja hänen varahenkilönänsä Päivi Rintala.

1.2. Arvio kunnanhallituksen laatimasta tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta

Kuntalain §110 mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen ja kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Vuoden 2019 tilikauden talousarvio ei ollut realistisella pohjalla ja useat hallinnonalat joutuivat hakemaan lisää rahaa. Myös tulot jäivät

toivotusta. Keväällä työnsä aloittaneen vakauttamistyöryhmän toimilla pyritään saamaan aikaan kolmen miljoonan euron pysyvät kustannussäästöt, mutta vasta osa niistä näkyi vuoden 2019 tilinpäätöksessä. Jo toista vuotta kunnan tulot eivät riittäneet edes käyttömenoihin, saati mittavaan investointipakettiin. Menneiden vuosien säästöt on syöty ja lisävelkaa on jouduttu ottamaan yli maan keskiarvon. Vuoden 2020 alusta nostettiin kunnallisveroa puolella prosenttiyksiköllä, eli vuonna 2020 se on 21%. Vielä ei Eura täytä kriisikunnan kriteereitä, mutta ilman lisätoimia siihen suuntaan ollaan menossa.

1.3 Edellisten vuosien arviointikertomusten johdosta tehtyjen toimenpiteiden arviointi

Tarkastuslautakunta on toivonut jokaiselta vastuualueelta 5-10 tunnuslukua, jotka parhaiten kuvaavat sitä, miten toiminnassa on onnistuttu. Tähän ei ole päästy.

Strategisena tavoitteena ovat aktiiviset kuntalaiset. Nykytekniikka mahdollistaa ihmisten osallistamisen entistä paremmin ja olemme toivoneet sen hyödyntämistä entistä enemmän. Kunnalla on omistuksessaan lukuisia kiinteistöjä, joiden hallittuun ylläpitoon toivotaan korjaus- ja kunnossapitosuunnitelma. Toivomuksesta huolimatta suunnitelmaa ei ole tehty, vaan kiinteistöjen kulut löytyvät usealta eri kustannuspaikalta eikä järjestelmällistä kokonaisuuden suunnittelua tehdä.

Vuoden 2018 arviointikertomuksessa kiinnitettiin huomiota perheneuvonnan henkilöstön vajaukseen ja sen vaikutuksiin lastensuojelun ostoihin sekä kunnan tarpeettomien kiinteistöjen realisointiin. Näiden tilanne ei ole parantunut vuonna 2019.

Huomiota kiinnitettiin myös konserniyhtiöiden riskienhallintaan ja talousarvioylityksiin. Lisäksi toimintakertomukseen toivottiin enemmän taustoitusta syistä. Näissä on tapahtunut edistystä perusturvan ylitystä lukuun ottamatta.

2. ARVIO VALTUUSTON ASETTAMIEN TOIMINNALLISTEN JA TALOUDELLISTEN TAVOITTEIDEN TOTEUTUMISESTA

2.1. Strategiset tavoitteet

Kunnan menestyksen päämääräksi on määritelty

- 1) yrittäminen ja uudet elinkeinot,
- 2) työ, asuminen, palvelut ja kylät,
- 3) kasvuimago ja kuntakuva,
- 4) ympäristö- ja historiavastuu,
- 5) aktiiviset kuntalaiset sekä
- 6) itsenäinen ja yhtenäinen Eura.

2.2. Toiminnalliset tavoitteet

Yleistä

Kunnan tuloslaskelman mukaiset toimintatuotot vuonna 2019 olivat 10,6 milj.€, mikä on 373 t€ vähemmän kuin vuonna 2018, eli tuotot laskivat 2,4%. Talousarvioon verrattuna toimintatuottoja kertyi 0,4 milj.€ odotettua vähemmän. Myynti- ja maksutuotot kasvoivat hieman, kun taas tuet ja avustukset ja muut toimintatuotot laskivat.

Toimintakulut olivat 78,5 milj.€, mikä on 701 t€ eli 0,9% enemmän kuin vuonna 2018. Alkuperäisessä talousarviossa toimintakuluihin kohdistettiin 2,6 milj.€ säästöä, mutta tämä ei toteutunut. Lisämäärä rahaa haettiin yhteensä 3,6 milj.€

Toimintakatteeksi muodostui -67,9 milj. €, mikä on noin 1,1 milj. € enemmän kuin vuonna 2018. Toimintakatetta heikentää toimintatuottojen lasku ja toimintamenojen kasvu.

Verotuloja kertyi vuonna 2019 yhteensä 43,3 milj.€, mikä on 0,3milj.€ eli 0,6% vähemmän kuin vuonna 2018. Valtionosuuksia kunta sai 24,1 milj.€.

Kunnan vuosikate oli negatiivinen – 0,5 milj.€. Negatiivinen vuosikate tarkoittaa, että kunta joutui ottamaan velkaa toimintaansa investointien lisäksi. Tilikauden tulokseksi muodostui -4 248 871€. Lisätalousarvion jälkeen tuloksen arvioitiin olevan - 4 608 000 milj.€.

Kunnan lainakanta vuoden 2019 lopussa oli 40,88 milj.€, kun se edellisenä vuonna oli 31,08 milj.€. Asukasta kohti lainamäärä oli vuoden lopussa 3 514 €. Vuonna 2018 vastaava luku oli 2 646 €/asukas. Kunnan omavaraisuusaste oli 35 %, kun se vuonna 2018 oli 43,3 %.

Kuntahallinto

Kuntahallinto pysyi budjetissa melko hyvin, metsänmyyntituottojen pienenemistä ja liikekeskuksen siivouslaskua lukuun ottamatta. Metsänhoidon kuuluu olla kestävällä tasolla ja oikeus päättää miten siivouslaskun käy. Vetovoimapalvelut menettivät tärkeimmän resurssinsa kehitysjohtajan irtisanouduttua, mikä näkyi käytännön toteutuksessa.

Organisaatiossa tehtiin muutoksia vuonna 2019 ja se toi omat haasteensa toimintaan ja seurantaan.

Oman haasteensa kuntahallintoon toi perusturvalautakunnan erottaminen ja vaihtaminen, minkä prosessin lainmukaisuutta tarkastuslautakunta seurasi. Arviointikertomusta laadittaessa asiaa koskeva valitus oli käsittelyssä hallinto-oikeudessa.

Sivistyspalvelut

Työ, asuminen, palvelut ja kylät:

Tavoitteena on ollut järjestää laadukkaita ja toimivia palveluita koko kunnan alueella.

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) näyttää vuoden aikana jalkautuneen hyvin. LAPE oli sivistys- ja peruspalvelujen yhteinen tavoite vuodelle 2019, ja se liittyy perhekeskusmalliin.

Lukion kohdalla jouduttiin kurssitoimintaa hieman vähentämään (tuntikehyksen karsiminen), samoin tuntikehystä karsittiin perusopetuksessa (kunnan vakautusohjelma). Lukio -koulutuksen markkinointi ja siihen liittyvä halukkuus perusopetuksesta (yhteiskoulu) siirtyä Euran lukioon eivät toteutuneet vuoden 2019 aikana. Tavoitteena oli, että vähintään 45% yhteiskoulun oppilaista siirtyy Euran lukioon, nyt toteuma oli 40%. Lukion kannalta kehitys on huolestuttava.

Mainitsemisen arvoista oli se, että sekä päivitetty varhaiskasvatussuunnitelma että päivitetty esiopetussuunnitelma otettiin käyttöön 1.8. alkaen. Sen sijaan päivitetty yrittäjyyskasvatussuunnitelma ja erityisopetuksen kehittämissuunnitelma, joiden molempien piti valmistua vuonna 2019, valmistuvat vuonna 2020.

Kouluterveyskysely 2019 toteutettiin perusopetuksen 4.-9.luokilla sekä lukiossa. Kyselyn perusteella 81,4% on tyytyväisiä oppilashuollon laatuun ja määrään.

Henkilöstöjohtamisen painopisteinä ovat vuonna 2019 olleet johtaminen ja esimiestyö, osaamisen kehittäminen ja työhyvinvointi. Koulutuspäiviä ja -tilaisuuksia on järjestetty kiitettävästi niin esimiehille kuin työntekijöillekin. Kehittämistä on edelleen mm. kehityskeskustelukäytännöissä; koko henkilöstön kanssa olisi hyvä pyrkiä yksilökehityskeskusteluihin.

Yrittäminen ja uudet elinkeinot:

Yksityisen varhaiskasvatuksen yhteistyö- ja valvontakäsikirja sekä yrittäjyyskasvatussuunnitelma eivät valmistuneet vuoden 2019 aikana. Ne valmistuvat kevään 2020 aikana.

Aktiiviset kuntalaiset:

Vanhus-, vammais- ja veteraanineuvostot sekä oppilaskunnat ja nuorisovaltuusto ovat kokoontuneet säännöllisesti. Näin ne ovat omalta osaltaan lisänneet osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. Ohjaamo aloitti toiminnan huhtikuussa 2019, mutta nuorille suunnattua palvelusivustoa ei saatu avatuksi. Olisiko tässä ollut mahdollisuus hyödyntää euralaisia nuoria toteuttamaan palvelusivustoa?

Osallisuus- ja vaikuttamisohjelma, jonka piti valmistua vuoden 2019 aikana, valmistuu keväällä 2020. Ylipäätään kuntastrategian osiossa ”aktiiviset kuntalaiset”, sekä siihen liittyvissä tavoitteissa sivistyspalveluissa, olisi voitu paremmin hyödyntää digitaalisia mahdollisuuksia!

Itsenäinen ja yhtenäinen Eura:

Varhaiskasvatukseen hankittiin Titania -järjestelmä (sähköinen asioinnin järjestelmä) suunnittelun tueksi ja palveluohjaukseen. Käyttöprosentteja on seurattu, mutta niiden pitäminen korkealla on haasteellista (osa-aikainen varhaiskasvatus). Tähän täytyy vahvasti kiinnittää huomiota.

Muita huomioita:

Sivistyslautakunta esitti kokouksessaan 29.8. lisämäärärahaa kaikkiaan 1,121 milj.€, jonka valtuusto kokouksessaan 22.9. hyväksyi esityksen mukaisesti. Sivistyslautakunnan olisi ollut hyvä panostaa tarkemmin lisämäärärahan arviointiin. Nyt tuntuu vahvasti siltä, että lisämäärärahaa haettiin liikaa. Prosessin myöhentäminen olisi helpottanut lautakunnan arviointia ja harkintaa.

Toinen huomio liittyy riskien tunnistamiseen. Havainto korostuu voimakkaasti nyt keväällä 2020, kun virusepidemia on maassamme. Onko sivistyspalvelujen riskien tunnistamisessa ja riskianalyseissa otettu tarpeeksi huomioon vakavan epidemian aiheuttama tilanne? Miten tällaisen tilanteen toimintatavat ja -ohjeet (päivitetty vuonna 2019), esim. etäopetus?

Perusturvapalvelut

Tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota perusturvapalveluiden suuren talousarvion ylitykseen. 2,25 milj. € lisämäärärahasta huolimatta ylitys oli 1,217 milj. €. Palveluiden ostot ylittivät talousarvion kaikilla vastualueilla.

Sote-keskuksessa on yhteensä kahdeksan lääkärinvirkaa. Loppuvuonna oli neljä lääkärinvirkaa vakituisesti täytettynä. Avoimia lääkärinvirkoja ei yrityksistä huolimatta saatu täytettyä, mikä johti sijaislääkärien palkkaamiseen ja ostopalvelujen käyttöön. Näin pystyttiin varmistamaan hoitotakuun toteutuminen, mutta samalla tämä johti määrärahojen ylitykseen. Tähän ongelmaan pitäisi saada pysyvämpi ratkaisu.

Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt huomiota jo vuonna 2017 ja 2018 sosiaalityön ja perheneuvonnan henkilöstövajaukseen ja pyytänyt kiinnittämään tähän erityistä huomiota. Kuitenkin sosiaalityöntekijöiden kolmesta virasta on yksi ollut täyttämättä lähes tauotta vuonna 2019. Tästä johtuen ennaltaehkäisevä tuki ei ole ehtinyt riittävän ajoissa perheiden käyttöön ja johtanut lopulta lastensuojeluasiakkuuteen. Suunnitelmalliselle ja tavoitteelliselle sosiaalityölle ei ole ollut riittävästi aikaa eikä resursseja, mikä on näkynyt runsaana ostopalvelujen käyttönä ja johtanut myös määrärahojen ylitykseen. Kun lisäksi kasvatusta- ja perheneuvonnan asiakasmäärät ovat nousseet 5 vuoden aikana puolella (74->140), tarkastuslautakunta esittää, että tämä osa-alue otettaisiin vuonna 2020 erityiseksi kehityskohteeksi.

Palvelukotien työntekijöiden lyhytaikaisia poissaoloja seurattiin, ja varhaisen tuen mallin mukaisesti keskusteluja käytiin aiempaa enemmän. Palvelukotien hoitajapula on kuormittanut työntekijöitä. Tähän ongelmaan on reagoitu aloittamalla työnkierto yksikköjen välillä tukemaan työssä jaksamista. Tähän ongelmaan tulisi kiinnittää huomiota myös jatkossakin.

Viime vuonna tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota, että kaikille uusille toimille ei ollut varattu määrärahaa talousarvioon etukäteen. Tänä vuonna tätä ongelmaa ei enää havaittu.

Tekniset palvelut

Yrittäminen ja uudet elinkeinot

Sidosryhmien palvelutarpeeseen on reagoitu ja asia ratkaistu kahden viikon tavoiteaikataulussa, ellei asia ole edellyttänyt luottamuselinten käsittelyä. Talousveden laatu ja määrä on riittänyt uusien yritysten tarpeisiin.

Työ, asuminen, palvelut ja kylät

Henkilöstön ammattitaitoa on ylläpidetty keskimäärin 1 koulutuspäivä/henkilö/vuosi. On hyvä pohdittava, onko tämä määrä riittävä?

Kuntalaisten palvelutarpeisiin on reagoitu ja vastattu kahden viikon tavoiteaikataulussa, ellei asia ole edellyttänyt luottamuselinten käsittelyä. Vesihuollon kunnallistekniikan toiminta-alueiden laajentumisalueilla on pidetty esittelytilaisuuksia. Sen lisäksi on houkuteltu kiinteistöjä olemassa

olevien verkostojen asiakkaiksi. Montako tilaisuutta on pidetty? Paljonko on saatu uusia asiakkaita? Voisi pohtia, ovatko mittarit havainnollisia ja kuvaavatko ne asiaa konkreettisesti. Uusien kaava-alueiden infrastruktuurin rakentaminen on osittain toteutunut. Karhuntien alueen urakkasopimus on purettu, alue kuitenkin saatiin liikennöitävään kuntoon. On hyvä pohtia, onko hankintatilanteessa kiinnitetty riittävästi huomiota riskeihin?

Kasvuimago ja kuntakuva

Tavoitteena on hoitaa ympäristöä suunnitellusti ja sitä mitataan kuntalaisten palautteella. Ympäristöhoidon palaute on ollut pääosin positiivista.

Ympäristö ja historiavastuu

Tavoitteena on jätevesien puhdistuksen toimivuuden varmistaminen. Jäteveden puhdistuksessa ei ole toteutunut ylityksiä.

Itsenäinen ja yhtenäinen Eura

Tavoitteena on investointiprosessin selkiyttäminen eri toimijoille. Tarve- ja hankesuunnittelua on kehitetty, mutta investointihankeohjeen päivitys on kesken.

Rakentamisaikaista kosteudenhallintaa on tehostettu, mm. sääsuojaa on käytetty koulukeskuksen keittiön peruskorjauksessa ja päiväkotia Euranrinklän rakentamisessa.

On positiivista, että riskien arviointiin ja hallintaan on panostettu aikaisempaa enemmän.

Konsernihallinto

Euran kuntakonserniin kuuluu yhteensä 14 yhteisöä ja konsernitilinpäätökseen on yhdistettynä kaikki tytäryhteisöt lukuun ottamatta kolmea, joiden merkitys on vähäinen kunnan pääomaan. Tämä helpottaa kokonaisuuden hallintaa ja seurantaa.

Euran uima- ja monitoimihalli Oy on vahva vuosittainen panostus kuntalaisten liikuntamahdollisuuksiin. Vuonna 2019 kunnan tuki halliyhtiölle oli 1,1 milj. €, käyttöaste nousi edellisestä vuodesta ja arvostusta tuli myös Suomen Uimaopetus- ja hengenpelastusliitosta, joka valitsi Euran uimahallin vuoden 2019 vesiliikuntapaikaksi Suomessa. Myös tilinpäätös oli vuonna 2019 voitollinen, jolla saadaan vahvistettua yhtiön omaa pääomaa, joka oli edellisten vuosien tappioiden johdosta painunut negatiiviseksi.

Kiinteistö Oy Kauttuanpuiston vuokra-asuntojen käyttöaste on laskenut edelleen ja korjausvelan kiinnikurominen on asettanut haasteita käyttötaloudelle. Korjaukset ovat kuitenkin tuoneet uusia asukkaita ja lisänneet kiinnostusta asuntoihin. Takaisinmaksu on laskettu suuremmalle käyttöasteelle, mutta valtionkonttori on luvannut tarkistaa maksuohjelmaa, mikäli ylikapasiteettia saadaan purettua.

JVP-Euran toimintaan on 2019 vaikuttanut toimitusjohtajan vaihtuminen puolipäiväiseksi, Hallavaaran biokaasulaitoksen lopettaminen sekä AVIn päätös purkuputken mahdollisuudesta säilyä entisessä paikassaan. AVIn päätöksestä on tehty valituksia, jotka ovat edelleen oikeuden käsittelyssä.

3. Tarkastuslautakunnan esiin nostamat kehittämiskohteet

3.1 Hankintariskien minimointi.

Urakoitsijoita valittaessa olisi syytä selvittää urakoitsijoiden taustat entistä tarkemmin ja ottaa tämä huomioon kilpailutuksia tehdessä.

3.2 Kiinteistöjen hallinta.

Kunnalla on runsaasti kiinteistöjä, joiden kohdalta olisi päätettävä onko niillä käyttöä. Jos käyttöä ei ole, niistä pitäisi entistä rohkeammin luopua. Kunnalle jäävistä kiinteistöistä on tehtävä kunnossapitosuunnitelma ja niistä on pidettävä parempaa huolta.

3.3 Perheneuvolan henkilöstövajaus.

Henkilöstövajaukseen on etsittävä entistä aktiivisemmin ratkaisua, jotta lastensuojelun asiakkuuksien määrä saadaan vähenemään.

3.4. Muut huomiot

Rakennus investointien ennakointi on parantanut vuonna 2019. Entisten vuosien jälkikäteisen haettavien lisämäärärahojen hakeminen on vähentynyt ja suuret investoinnit ovat edenneet suunnitellusti ilman suurempia viivytyksiä ja oikeudenkäyntejä.

Toivomme lisää kesäsomettajat-tyyppisiä kampanjoita, joilla nostetaan kuntalaisten aktiivisuutta ja luodaan hyvää ilmapiiriä.

4. Yhteenveto

Vuosi 2019 oli monella tapaa haasteellinen ja Euran kunta joutui tekemään vaikeita valintoja talouden tasapainoon saattamiseksi. Työ ei ole kuitenkaan valmis, vaan se oli vasta alkua kunnan talouden tasapainottamiseksi. Ensimmäisessä vaiheessa ei jouduttu karsimaan juurikaan palveluverkostosta, mutta valitettavasti kuntatalous on kiristynyt edelleenkin vuonna 2020 ja eteen tulee laajempi keskustelu Euran kunnan palveluiden karsimisesta. Kunnan tase on nyt alijäämäinen, velkamäärä on noussut yli maan keskiarvon ja vuosikate on negatiivinen. Koronan mukanaan tuomien lisähaasteiden vuoksi vaikuttamistoimet eivät tule olemaan riittäviä vaan on hyvä valmistautua miettimään lisäsäästöjä.

Eurassa 25.5.2020

Sari Uoti

Jukka Kempainen

Tiina Vihavainen

Satu Lehtonen

Vesa-Matti Junnila